

ENTOMOLOGISCHE BERICHTEN

UITGEGEVEN DOOR

DE NEDERLANDSCHE ENTOMOLOGISCHE VEREENIGING

No. 294.

Deel XII.

1 Dec. 1949.

Adres der Redactie :

B. J. LEMPKE, Oude IJsselstraat 12^{III}, Amsterdam-Zuid 2 — Nederland

INHOUD: IXe Internationale Congres voor Entomologie (p. 441). — P. H. van Doesburg Sr.: Mededelingen over Syrphidae VIII (p. 441). — B. J. Lempke: Trekvinders in 1948 (p. 447). — D. Mac Gillavry: Een kleine waarneming bij *Vanessa atalanta* L. (p. 453). — J. B. Corporaal: Eighth series of Notes on Systematics and Synonymy (p. 454). — W. Boelens: Boekaankondiging (p. 455) — Korte mededelingen (p. 446, 452, 453, 456).

IXe Internationale Congres voor Entomologie

Het IXe Internationale Congres voor Entomologie zal van 17 tot 24 Augustus 1951 te Amsterdam worden gehouden. Zij, die te gelegener tijd programma en inschrijvingsformulieren wenssen te ontvangen, worden verzocht zich reeds nu op te geven bij het Secretariaat, Rapenburgerstraat 136 te Amsterdam.

Nadere aankondigingen zullen in 1950 worden gedaan.

J. DE WILDE, 1e Secretaris

Physiologisch Lab., Rapenburgerstraat 136, Amsterdam-C.

Mededelingen over Syrphidae VIII*)

door

P. H. VAN DOESBURG Sr.

Wederom kan ik enige voor onze fauna nieuwe of zeldzame soorten vermelden, waaronder een, welke nog niet beschreven blijkt te zijn.

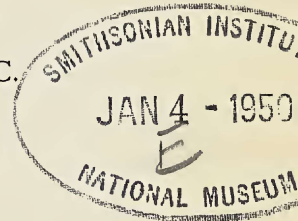
Heringia flavitarsis Mg. Hiervan ving ik twee ♀♀, resp. 12-5-'49 te Eindhoven in 't Stadspark en 20-6-'49 te Eperheide. De hoek, gevormd door t/m met r4 +5 is niet nagenoeg rechthoekig (VERRALL, LUNDBECK), doch duidelijk acuut; hij houdt het midden tussen de rechte hoek van *virens* F. en de zeer scherpe hoek van *Heringi* Zett.

Orthoneura brevicornis Lw. Faun. nov. spec. Een ♀, gevangen 30-5-'49 in mijn tuin te Baarn. Wegens het beloop van t/m, welke ader met een knik in 't midden terugloopt, wordt dit dier nog tot de *Orthoneura*'s gerekend, doch het 3de sprietlid heeft de gewone ronde vorm. Het vleugelpatroon van mijn ex. klopt volkomen met de tekening, welke LUNDBECK van de vleugel van het ♀ geeft; ook voor het overige voldoet het ex. geheel aan de beschrijvingen in VERRALL en LUNDBECK.

De kleine zowel als de grote SACK geven van de vleugel van *brevicornis* een tekening (dezelfde, hoewel niet op gelijke schaal), waarin het verloop van t/m anders is. De hoekige knik is hier meer afgerond. De sexe

*) Mededeling 1—7 zijn te vinden resp. in Tijdschr. voor Ent. 86: XXXVIII; op. cit. 86: LIV; op. cit. 87: XXLIV; Ent. Ber. 11 (264/266): 287; Tijdschr. voor Ent. 89: XXX; op. cit. 88 (Feestbundel): 353 en op. cit. 91: V.

DEC 2 0 1949

wordt er echter niet bij vermeld, zodat dit mogelijk de vleugel van 't ♂ moet voorstellen.

Opmerking. Op pag. 35 schrijft SACK (in LINDNER): „Nur das ♂ bekannt“. Dat dit een lapsus is, wordt door SACK zelf bewezen, daar hij op pag. 34 een determinatie-kenmerk voor 't ♀ geeft!

Het genus *Cnemodon* Egg. in Nederland. Van dit merkwaardige Syrphidengeslacht vermeldt de laatst verschenen Naamlijst één soort, *Cn. vitripennis* Mg. In mijn 7de Mededeling kon ik daar nog 2 soorten aan toevoegen, n.l. *fulvimanus* Zett. en *latitarsis* Egg. Bij mijn verdere studie der literatuur vond ik in The Ent. Mon. Mag. 47 (1931) een belangrijk artikel van J. E. COLLIN: Notes on some Syrphidae. Hierin geeft hij op p. 154 nog een belangrijk taxonomisch kenmerk voor de ♂♂ van *latitarsis*, n.l. een „remarkable keel-like median projection at the base of third abdominal sternite“. „The keel ends abruptly a little beyond the middle of equally glassy third sternite“. Mijn ♂♂ van *latitarsis* stemmen hiermee volkomen overeen.

Voorts beschrijft COLLIN (l.c.: 155) een nieuwe *Cnemodon*, welke hij *Cn. verrucula* noemt. Naast andere bijzonderheden is 't voornaamste kenmerk der ♂♂ wel, dat zij een kleine wrat vertonen op de middellijn net voorbij het midden van 't 4de sterniet. De ♀♀ verschillen van die van *vitripennis* volgens COLLIN hoofdzakelijk door de kortere en minder talrijke (witte) haren op voorhoofd, gezicht en ogen, terwijl ook de beharing van de thorax „rather shorter“ is. Bij doorzien van mijn *Cnemodon*-materiaal vond ik 7 ♂♂ en vele ♀♀, alle van Baarn, die zeker tot deze soort behoren. Ook *Cn. verrucula* Collin is dus een *f. a. n. o. v. s. p. e. c.* Het is onze kleinste *Cnemodon*-soort. Mijn data vallen tussen 16/4 en 6/5. Het schijnt dus een voorjaarssoort te zijn. Ik ving ze o.a. op late wilgenkatjes.

Hiermee zijn alle bekende *Cnemodon*-soorten in ons land geconstateerd.

Ten slotte bezit ik onder mijn *Cnemodon*-materiaal een 6-tal ♂♂, welke geheel verschillen van bovengenoemde vier soorten. Ook in de collectie DE MEIJERE vond ik 1 dergelijk ex., onder het etiket *Cn. vitripennis* Mg.

Deze soort onderscheidt zich van alle tot nu toe bekende soorten door het lange, bijkans parallelle, purperachtig glanzende abdomen; door de metatarsus der voorpoten, welke een lijstachtige verbreding vertoont (fig. A) en door de achterschenen, die aan de achterzijde uitgebocht zijn (fig. B) met boven de uitbocht een bosje zwarte borstels (b). De heer COLLIN, aan wie ik een ex. ter bezichtiging toezond, antwoordde mij: „The *Cnemodon* is remarkably distinct from any species known to me“.

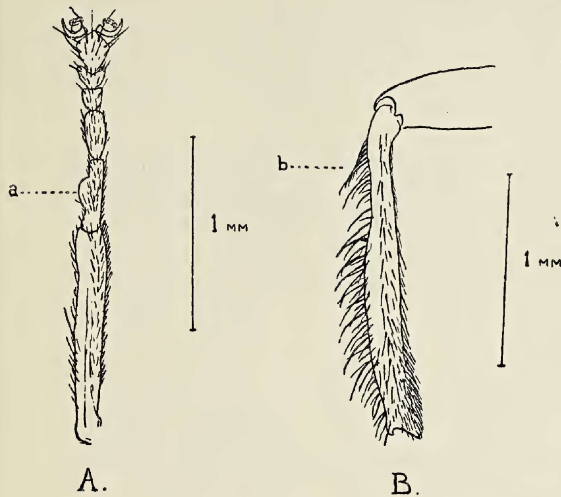
Ik beschrijf ze daarom hier als nieuw.

Cnemodon micans spec. nov. (Diptera, Syrphidae).

♂. Large sized; front metatarsus with a projection behind; hind tibia excavated behind and with a tuft of black, bristly hairs behind, not far from the base; abdomen tall, rather parallel-sided, shining for the most part, purplish.

Frons puffed out, black, shining, with long black hairs; face black, shining, with long white hairs; vertex black, pubescence white, but some black hairs on ocelli. Eye-suture nearly as long as vertex; eyes densely hairy, the hairs not short, dark above, paler beneath. Antennae black, but under half of third joint reddish. Arista short, blackish.

Thorax and scutellum metallic black, with fine, scattered punctures, pubescence long, erect, white, but pale brown on the sides and pleurae. Squamulae white with dark margin, fringe white. Basal half of halteres dark, the rest white.

Cnemodon micans spec. nov.
A: front tibia and tarsi. B:
hind tibia. Drawn by P. H.
VAN DOESBURG JR.

Abdomen long, nearly parallel-sided, purplish shining, second segment dull on the disk on either side of a shining middle stripe, 3rd and 4th segment somewhat dull along anterior margin, the rest shining. Abdomen with white pubescence, short on disk, longest at the side of 2nd segment, some dark hairs at the hind corner of 4th segment. Genital knob large, black, the hairs black.

Venter shining, purplish, without keel or other projections, inconspicuously hairy, except on the sides of 2nd segment. Wings longish, somewhat tinged, without cloud, stigma yellowish, upper angle of R_5 very acute.

Front leg with femora black, the tip orange; tibia orange, but with a black spot behind; tarsi 1—4 orange, 5 black. Metatarsus not thickened, but with a rounded keel-like projection behind (fig. A, a). This projection somewhat darkened. Hairs behind femora rather long, white, but black to the tip. Hairs on tibia short, white.

Middle leg. Femora black, the tip orange; tibia with the basal half orange, the rest black; tarsi 1—3 orange, 4—5 black. Coxae with a spine. Tibia with a ridge-like widening in front. Metatarsus dilated to the tip and there somewhat broader than the 2nd joint. The basal half of femora with rather long, white or black hairs; the hairs on tibia short, white.

Hind leg. Femora and tibia black, the knee orange. Tarsi dark, the middle joints more or less orange. Trochanter with the usual spur. Tibia (fig. B) excavated behind, right before this excavation a remarkable tuft of black bristly hairs (b). Metatarsus thickened. Hairs on femora very long, white, but the top half with long, black bristles. Fringe on tibia white but mingled with black bristly hairs. Tarsi with dense golden pubescence below.

Length $8\frac{1}{2}$ mm (the type; 1 co-type 7 mm).

Type and 5 co-types in my collection, collected at Baarn, Eindhoven and Eperheide. The dates are: 12/5—2/8.

One co-type will be sent to Mr J. E. COLLIN, Newmarket, England; and one to Prof. C. L. FLUKE, Madison, Wis., U.S.A.

The female of this species is not yet known with security. In my collection, however, there are amongst 66 females of *Cnemodon* 3 specimens which probably belong to this species. They are large ($7\frac{1}{2}$ mm) and their hind tibia show a very slight excavation. Their hind tarsi also show the extensive golden pubescence.

***Chilosia honesta* Rond. F a u n. n o v. s p e c.** Te Eperheide door mij buit gemaakt 28-5-'48. Het is een ♀. De heer COLLIN, aan wie ik het ex. ter bezichtiging toezond, daar de soort reeds in Engeland bekend was, stemde met mijn determinatie in.

Chilosia chrysocoma Mg. Dit is een voorjaarssoort, die o.a. op wilg te vangen is. Dit jaar ving ik voor het eerst 2 ♂♂, voordien had ik alleen maar ♀♀ kunnen bemachtigen.

Callicera rufa Schumm. Te Eperheide ving ik 21-7-'49 op bloeiende braam weer een ♀, het 2de Ned. ex. dus. Het is een typisch ex., met grotendeels zwarte femora en geheel geel behaard abdomen. Het ex., dat ik indertijd te Baarn ving, heeft geheel gele poten en de spits van het abdomen zwart behaard. Deze vorm werd door VERRALL als *C. Yerburyi* beschreven. R. L. COE (The Entomologist 72: 228) kweekte de larven. „Deze leven in stagnerend water van holle bomen, bewoond door *Formica rufa*. De in het water gevallen mieren vormen waarschijnlijk het voedsel der larven". Bij de door COE gekweekte imago's waren zowel typische *rufa*'s als *Yerburyi*'s waarmee bewezen was, dat de laatste een kleurvariëteit van de eerstgenoemde is.

Neoascia geniculata Mg. vond ik nu ook te 's Gravenland, 7-6-'49, in 3 exx.

Rhingia campestris Mg. Ik bezit hiervan een ♂, waarbij de bovenste randader (t/m) zowel links als rechts de langsader niet bereikt, doch een flink stuk te voren ophoudt. Er wordt dus geen tophoek gevormd.

Terwijl overvloedige aderaanhangsels bij Syrphiden nog al eens voorkomen, zijn gevallen van ader-reductie hoogst zeldzaam. W. F. REINIG (D. Ent. Zeit. 1935, Heft I/II: 135) vond er slechts 3 op de 5000 onderzochte Syrphiden. Niet weinig verrast was ik dus, toen ik tussen enige Syrphiden, die de heer N. LOGGEN mij ter determinatie toonde, dezelfde afwijking aantrof, n.b. ook bij een *R. campestris*!

***Platychirus discimanus* Lw. F a u n. n o v. s p e c.** Halfweg Baarn—Hilversum ving ik 10/4 '48 op wilgenkatjes een ♀, dat ik als *discimanus* Lw. determineerde. Daar het ♀ van deze soort tamelijk veel op dat van *P. albimanus* lijkt, zond ik het ex. gelijk met de *Cnemodon* en *Ch. honesta* aan de heer COLLIN, die met grote bereidwilligheid ook deze determinatie bevestigde. Dit jaar ving ik 11-4 het ♂ op wilg in mijn tuin, en 14-4 nog een paartje op wilg te Groeneveld, Baarn. Het ♂ is gemakkelijk van dat van *albimanus* te onderscheiden door de geheel anders gevormde voorpoten; het ♀ heeft een korter 3de sprietlid en het 5de segment duidelijker gevlekt.

Melanostoma ambiguum Fall. Het enige Ned. ex., tot nu toe bekend, bevindt zich in de coll. DE MEIJERE. Het werd gekweekt uit een pop, door

de heer J. KOORNNEEF in 1910 te Putten gevonden. Het is een ♀. 12-5-'49 ving ik in het Stadspark te Eindhoven weer een ♀.

Melangyna 4-maculata Verr. Dit is een zeer vroeg vliegende soort. Ik ken nu 5 exx., alle in Maart gevangen! In coll. DE MEIJERE: 1 Arnhem, 3, v. M. d. R.; 1 Putten, 16-3-'21, J. Th. O. In mijn collectie: 1 ♀, 24-3-'49 en 1 paartje 29-3-'49, alle drie van Baarn, gevangen op Cornus en Prunus in de tuin van de heer F. C. MIJNSSEN.

Epistrophe euchroma Kow. Mijn zoon ving 2-5-'48 te Deventer het 2de Ned. ex., ditmaal het (eerste) mannetje.

Syrphus annulipes Zett. Het 2de inlandse ex., nu een ♀, ving ik 2-6-'48 aan de zoom van het Bovenste Bos bij Epen.

Xanthogramma citrofasciatum de G. In tegenstelling tot *X. ornatum* Mg., die vrij gewoon is op het diluvium, is *citrofasciatum* naar mijn bevinden zeldzaam. Ik ving 26-5-'48 te Eperheide een ♂. De heer G. VAN ROSSEM ving 14-5-'47 te Epen een ♀, 't welk hij welwillend voor mijn collectie afstond.

Doros conopseus F. Een ex. van deze fraaie soort werd door Dr W. J. KABOS in Aug. '37 te Winterswijk gevangen en vriendschappelijk voor mijn collectie afgestaan. De bloedzuiger-vormige larve werd gesignaleerd in mos aan de voet van een eikeboom, ook als levende in bomen, bewoond door mieren (zie LUNDBECK, p. 360). Het laatste nieuws luidt: „*Doros* wurde in der Brutröhre von *Odynerus spinipes* L. gefunden” (H. EYMELT, 1942, Ent. Zeitsch. 55: 175).

In The Ent. Mon. Mag. 80: 225 (1944) spreekt C. J. WAINWRIGHT het vermoeden uit, dat *Doros conopseus* F. en *Volucella zonaria* Poda in Engeland gevangen, trekkers zijn, dus dat genoemde soorten daar te lande niet inheems zouden zijn.

Hoe is dit bij ons? Kan een van onze Hymenopterologen of Wespen-specialisten iets mededelen over hier te lande gevonden larven van *Doros* of van *V. zonaria*? En kunnen deze larven onze winters doorstaan?

Chrysotoxum 8-maculatum Curt. Deze is, op de slechts eenmaal in ons land gevangen *arcuatum* L. na, wel de zeldzaamste van onze *Chrys.*-soorten. Ik kreeg van de heer G. VAN ROSSEM een ♂, 6-6-'45 te Hilversum door de heer P. M. F. VERHOEFF gevangen.

Lampetia equestris F. De heer VERHOEFF ving 5-6-'49 in het duin bij Noordwijk a. Z. een paartje in copula, ik ontving het in dank voor mijn collectie. Copulerende Syrphiden ziet men hoogst zelden.

Brachypalpus bimaculatus Macq. Een zeer vroeg ♂ ving ik 14-4-'49 op wilg te Baarn. De soort werd ook waargenomen te Den Dolder, 5-5-'48 door de heer VERHOEFF, en aan de Grebbe, 27-4-'44 door de heer VAN ROSSEM.

Pocota apiformis Schrnk. Vrijwel op dezelfde plek, waar ik het 1ste ex. ving, ving ik 27-5-'49 weer een ♂.

Penthesilea floccosa Mg. Naast het ♀, door mij als nieuw voor de fauna vermeld, bezit ik nu ook een zeer gaaf ♂. Het werd 14-5-'47 door de heer VAN ROSSEM te Epen gevangen en onder veel dank mijnerzijds voor mijn verzameling afgestaan.

Eumerus ornatus Mg. In mijn verzameling zijn nu 2 ♂♂ en 1 ♀ van deze soort, alle door mij te Eperheide gevangen. De data zijn 28-5, 1-7 en 11-7. De soort is zeer zeldzaam: in coll. DE MEIJERE bevinden zich 2 exx., Amersfoort, v. d. W., en Oosterbeek VI, de M.

Eumerus tuberculatus Rond. Faun. nov. spec. Een ♂ van deze soort, door mij 12-5-'49 te Eindhoven gevangen, bracht aan het licht dat, wat tot nu toe onder de naam van *E. strigatus* Fall. in onze collecties stond, in twee soorten moet gesplitst worden. De verschillen zijn gering, zodat het niet verwonderen moet, dat dit niet eerder opgemerkt werd.

Eumerus tuberculatus heeft een klein, maar duidelijk tandje onder aan de basis van de achterdij. Het 3de sprietlid is bij 't ♂ van *tuberculatus* recht-, bij dat van *strigatus* scheef afgeknot; bij 't ♀ van *tuberculatus* is 't 3de sprietlid cirkelrond, bij dat van *strigatus* iets langer dan hoog en van voren iets hoekig afgerond. De indruk op de rug van 't 2de segment is bij *tuberculatus* ietwat dwarsrimpelig bestippeld, bij *strigatus* zijn de stipfels los van elkaar op een glad veld ingestoken.

In mijn collectie 4 ♂♂ en 4 ♀♀ van *E. tuberculatus*, afkomstig van Baarn, Eperheide, Eindhoven, Deventer (leg. P. H. v. DOESBURG JR.) en De Koog (leg. Dr. W. J. KABOS). De data liggen tussen 12-5 en 1-8. In coll. DE MEIJERE bevinden zich nog 3 ♀♀ van deze soort. Ze is verder nog bekend uit Italië en Nd. Amerika.

Eumerus strigatus Fall. Van deze zweefvliegsoort is herhaaldelijk waargenomen, dat de larven in uien leven. Maar ook in narcisbollen zijn ze gevonden (LUNDBECK, p. 533), en in de coll. DE MEIJERE bevinden zich vele ♀♀, merkwaardig genoeg alle zonder kop, door de heer BOON jaren geleden gekweekt uit aardappelen.

Ik moge deze opsomming besluiten met nogmaals mijn dank te brengen aan de heren, die de door hen gevangen Syrphiden geheel belangeloos aan mij afstonden. Ook in de toekomst houd ik mij gaarne aanbevolen voor hun zo vriendelijke medewerking en — zo mogelijk — ook voor die van nog anderen, die er met een vangnet op uit trekken, hetzij binnen onze grenzen, hetzij waar ook ter wereld!

I wish to express my thanks to Mr J. E. COLLIN for his willingness to verify my determination of *Ch. honesta* Rond. and *P. discimanus* Lw. and to give his advice concerning the new *Cnemodon*.

Baarn, Cantonlaan 1, 7 September 1949.

Alophora hemiptera F. (Diptera). In Ent. Ber. 12 (281) : 233 (1 Mei 1948) meldde ik de vangst op 14-5-'47 van een mannelijk ex. van bovenstaande vliegsoort als nieuw voor onze fauna.

In een doosje Syrphiden, van de Heer G. VAN ROSSEM ontvangen, vond ik als enige niet-Syrphide nu een vrouwtje van bovengenoemde soort. Het werd 11-8-46 door de heer v. ROSSEM te Kootwijk gevangen, op Reseda of Epilobium. De eer, het eerste inlandse ex. gevangen te hebben, komt dus rechtens genoemde heer toe.

Ik constateer dit met zoveel te meer genoegen waar hij bekend is om zijn grote vrijgevigheid als het groepen van insecten betreft waar zijn medeleden bijzondere belangstelling voor hebben.

P. H. VAN DOESBURG SR., Cantonlaan 1, Baarn.
